

Jaarverslag Vrienden van de UBLeiden – 2022

Doelstelling

De Stichting Vrienden van de Universitaire Bibliotheken Leiden is opgericht in 2012 met als doel de bekendheid met en de belangstelling voor de UBL onder een breed publiek te bevorderen. Verder wil de Stichting bijdragen aan de instandhouding, uitbreiding en digitalisering van de bijzondere collecties van de UBL. De Vriendenstichting speelt hiertoe een actieve rol bij het werven van geldmiddelen om de collecties uit te breiden, te digitaliseren en te restaureren.

De Stichting beoogt belangstellenden voor de UBL als vriend aan zich te binden. Die vriend of vriendin krijgt er wat voor terug. Zo organiseert de Vriendenstichting regelmatig activiteiten, zoals feestelijke openingen van tentoonstellingen over delen van de collecties, waarvoor de vrienden een uitnodiging ontvangen. Daarnaast worden de vrienden getraakteerd op lezingen door conservatoren of onderzoekers, die hen kennis laten maken met verrassende bijzondere collecties en de rol die deze spelen in hun onderzoek.

Het aantal vrienden per 31 december 2022 bedroeg 282.

Bestuur van de Stichting

In 2022 heeft Kasper van Ommen na tien jaar het bestuur verlaten. Jarenlang was hij secretaris, sinds 2021 ambtelijk secretaris. Hij is opgevolgd door Martijn Storms. De ambtelijk secretaris maakt formeel geen deel uit van het bestuur.

Samenstelling van het bestuur:

- Dr. Els Jacobs (Voorzitter, curator-in-residence bij het Rotterdam Centre for Modern Maritime History van Erasmus Universiteit en Maritiem Museum Rotterdam)
- Drs. Laura Plezier (Penningmeester, kunsthistoricus, bestuurskundige en buiten-promovendus kunstgeschiedenis Universiteit Leiden)
- Dr. Roger Tol (Secretaris, voormalig directeur KITLV-Jakarta)
- Prof. dr. Dirk van Delft (Voormalig directeur Rijksmuseum Boerhaave & Bijzonder hoogleraar Materieel erfgoed van de natuurwetenschappen)
- Vincent Mentzel (Fotojournalist)
- Dr. Gijs van der Ham (Voormalig seniorconservator Nederlandse Geschiedenis Rijksmuseum)
- Dr. Rosalien van der Poel (Kunsthistoricus, Instituutsmanager Academy of Creative and Performing Arts, Universiteit Leiden)
- Drs. Jan de Klerk (Conservator; verwerving particuliere archieven en collecties, Stadsarchief Amsterdam)
- Boris van der Meer, MA (kunsthistoricus, student-bestuurslid)

Het bestuur wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris, een medewerker van de Universitaire Bibliotheken Leiden:

- Dr. Kasper van Ommen (Conservator oude en bijzondere drukken/coördinator Scaliger Instituut; ambtelijk secretaris tot en met 16 maart 2022)
- Drs. Martijn Storms (Conservator kaarten en atlassen; ambtelijk secretaris vanaf 16 maart 2022)

Het bestuur vergaderde in 2022 drie keer, en kwam na de coronaperiode steeds weer fysiek bij elkaar.

Activiteiten

In 2022 zijn verschillende activiteiten georganiseerd. Naast de jaarlijkse Vriendendag een rondleiding bij een tentoonstelling en een stadswandeling:

Vriendendag

Na twee jaren waarin de Vriendendag vanwege de coronabeperkingen niet plaats heeft kunnen vinden, organiseerde het bestuur op 16 maart 2022 weer de jaarlijkse Vriendendag in de Vossiuszaal van de Universiteitsbibliotheek. Natuurschrijver Kester Freriks, gastschrijver bij de Universitaire Bibliotheken Leiden, gaf een lezing over het boek *Grensverkenningen. Langs oude grenzen in Nederland* dat hij samen met Martijn Storms, conservator kaarten en atlassen, schreef. Aan de hand van oude kaarten uit de Collectie Bodel Nijenhuis ging Freriks in het landschap op zoek naar sporen van oude grenzen. Maartje van den Heuvel, conservator fotografie, gaf een presentatie over het onderzoek dat werd gedaan voor de tentoonstelling *Alexine Tinne, fotograaf – Haar wereldbeeld* in het Haags Historisch Museum.

Na de lezingen togen de Vrienden traditiegetrouw naar de naastliggende Heinsiuszaal voor de vlootshow van nieuwe aanwinsten die met steun van de Vriendenstichting zijn gefinancierd. Na twee jaar was de selectie rijk en gevarieerd. Te zien waren een lijvig en geïllustreerd wiskundig handschrift door de illustere Gerard Kinckhuysen, een bijzondere 18de-eeuwse manuscriptkaart van het eiland Timor, hedendaagse kunst van Natasja Kensmil en topstukken uit de nalatenschap van kunstfotograaf Steef Zoetmulder (1911-2004). De getoonde stukken werden toegelicht door de betrokken conservatoren.

Kester Freriks

Rondleiding tentoonstelling *Alexine Tinne*

Op vrijdag 10 juni verzorgde conservator fotografie Maartje van den Heuvel een rondleiding bij de tentoonstelling *Alexine Tinne, fotograaf – Haar wereldbeeld*. In samenwerking met het Haags Historisch Museum en fotograaf Dagmar van Weeghel presenteerde de UBL het afgelopen half jaar als eerste een overzicht van het fotografisch oeuvre van Alexine Tinne (1835–1869).

Alexine Tinne was in de negentiende eeuw niet alleen wereldberoemd vanwege haar onverschrokken reizen, maar ook een van de belangrijkste pioniers uit de begintijd van de fotografie in Nederland. In de tentoonstelling zijn foto's te zien die Tinne zelf maakte, waar ze op stond en die ze in bezit had. Haar negentiende-eeuwse foto's gaan in de tentoonstelling een dialoog aan met het werk van de hedendaagse fotograaf Dagmar van Weeghel.

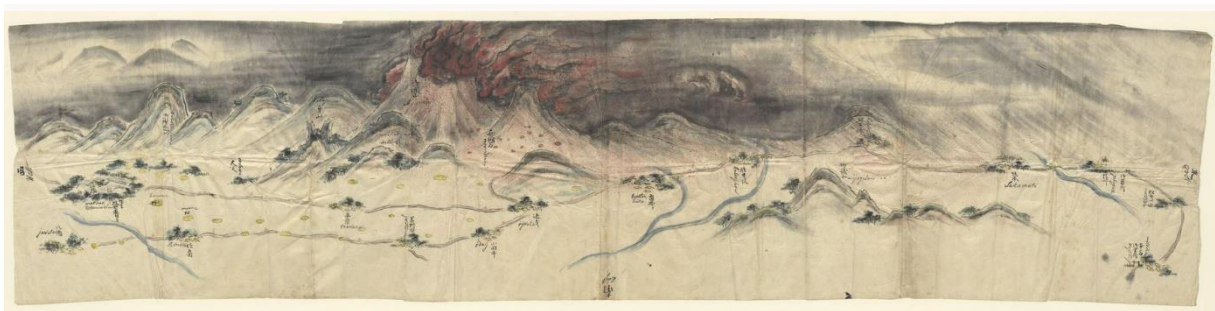
Portret van Alexine Tinne

Stadswandeling door Leiden

Op vrijdag 28 mei verzorgden Kester Freriks en Martijn Storms een wandeling door het Leiden van Bodel Nijenhuis en de Buskruitramp. Op 3 juni verschijnt het boek *Grensverkenningen. Langs oude grenzen in Nederland*. Natuurschrijver Kester Freriks is aan de hand van oude kaarten uit de Collectie Bodel Nijenhuis op zoek gegaan naar oude grenzen in het Nederlandse landschap. Een groot aantal kaarten in deze collectie beeldt grenzen af. Samen met conservator Martijn Storms brengt hij de papieren collectie tot leven. Kester ging door heel Nederland op zoek naar de grenzen van vroeger in het landschap van nu, waarbij afdrucken van de originele kaarten zijn leidraad vormden, zoals we dat ook tijdens de wandeling gaan doen. Drie verhalen in het boek hebben betrekking op het centrum van Leiden en spelen zich af langs het Rapenburg waar Bodel Nijenhuis woonde, het Steenschuur waar de Buskruitramp plaatsvond en rond de Burcht, het hart en beginpunt van de stad. Kester vertelt over de wandelingen die hij hier maakte, op zoek naar de oude grenzen in de stad. Martijn geeft daarbij toelichtingen op de kaarten.

Door de Stichting Vrienden ondersteunde aankopen

Eén van de belangrijkste doelstellingen van de Stichting Vrienden is het ondersteunen van aankopen voor de bijzondere collecties van de UB Leiden. In 2022 is aan vele aankopen over de volle breedte van de Bijzondere Collecties steun verleend:

- Topografische tekening van de uitbarsting van de berg Asama in 1783, met aantekeningen in het Japans en Nederlands. De kaart komt uit de voormalige collectie van Isaac Titsingh, 'opperhoofd' van de VOC op Dejima in Japan (bijdrage van €7.000,-).
- Drie zeldzame huwelijksgedichten, gedrukt in Leiden bij Elzevier en Boxius. Twee boekjes verschenen ter gelegenheid van het huwelijk van Wigbold Dousa (1611-1669) en Anna Kerckhoven (1620-1697), respectievelijk Johan Polyander van der Kerckhove (1594-1660) en Catherine Wotton (1609-1667) (€4.000,-).
- Drie getekende zelfportretten van de bekende schilder/kunstenaar Philip Akkerman (1957). Akkerman maakt uitsluitend zelfportretten. De techniek en stijl die hij hanteert verandert voortdurend (€ 3.600,-).
- Een *Dala'il al-Khayrat*-manuscript, een werk ter ere van de profeet Mohammed. De oorspronkelijke tekst is in de vijftiende eeuw geschreven door de Marokkaanse mysticus Muhammad ibn Sulayman al-Jazuli, en wordt nog steeds veel gelezen en gereciteerd. Het verworven manuscript is geschreven in 1842 en behoort tot de fraaiste verluchte manuscripten uit de Ottomaanse cultuur, met afbeeldingen van de moskeeën in Mekka en Medina (€ 2.000,-).
- Latijns getijdenboek, vervaardigd in Brugge, ca. 1430, met zeven paginagrote miniaturen in de stijl van de meesters van Otto van Moerdrecht en 21 geillumineerde initialen (€ 4.720,50).

Daarnaast heeft de Stichting Vrienden een ontsluitingsproject van het archief Drewes (Oosterse collecties) ondersteund met een financiële bijdrage.

Website Vrienden

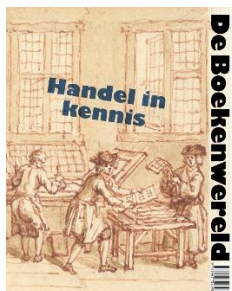
De vrienden van de UB Leiden hebben op de website van de UBL een eigen plek:

<https://www.bibliotheek.universiteitleiden.nl/steun-ons/stichting-vrienden-van-de-ub-leiden>. Daar wordt informatie verstrekt over de stichting en hoe men zich als begunstiger kan opgeven.

Openingen van tentoonstellingen

De Vrienden ontvingen in 2022 uitnodigingen voor de opening van twee tentoonstellingen die op initiatief van de UB Leiden zijn georganiseerd: *Books that made history* in het Rijksmuseum van Oudheden en *Kaarten: Navigeren & Manipuleren* in Museum Volkenkunde. Bij *Books that made history* volgde ook nog een uitnodiging voor de slotavond. Ook zijn de Vrienden uitgenodigd voor de boekpresentaties van *Grensverkenningen*, *Kaarten die geschiedenis schreven* en de heruitgave van Johan Huizinga's *Leven en werk van Jan Veth*, bezorgd door Anton van der Lem. De Vrienden werden ook uitgenodigd voor de presentatie over Koreaanse boekcultuur met Boudewijn Walraven en Wilt Idema, een bijeenkomst over kunstschilder en prentmaker Marius Bauer (1867-1932), een studiemiddag rond de aantekenboekjes van Ademar van Chabannes (989-1034) en de jaarlijkse bijeenkomst over de boeken uit de bibliotheek van Menno ter Braak en E. du Perron. Daarnaast ontvingen de Vrienden uitnodigingen voor een aantal digitale tentoonstellingen en andere online-activiteiten, zoals Boekensalons en de serie tafelgesprekken Van Kluis Naar Kussen, waarin steeds een domein binnen de bijzondere collecties centraal staat.

Themanummer *De Boekenwereld*

In juni 2022 ontvingen alle Vrienden het jaarlijkse themanummer van de UB Leiden van het tijdschrift *De Boekenwereld. Tijdschrift voor Bijzondere Collecties*. Deze keer met als onderwerp *Handel in Kennis*. In dit nummer staat de rol van Leidse drukkers en uitgevers in de productie en verspreiding van wetenschappelijke kennis centraal. Evenals het Leidse themanummer van vorig jaar sluit dit nummer aan bij de activiteiten die door de UBL in het kader van *Leiden European City of Science 2022* worden ontwikkeld.

Verlies- en winstrekening 2022

Uitgaven		Inkomsten	
Uitgaven aankopen UBL	16.076,00	Donaties van vrienden	9.740,00
Kosten betalingsverkeer	240,69	Overige inkomsten	121,24
Negatieve rente	48,57	Positieve rente	13,67
Diverse facturen	0,00		
Totale uitgaven	16.365,26	Totale inkomsten	9.874,91
Resultaat winst- en verliesrekening (totale inkomsten minus totale uitgaven)			-6.490,35

Balans per 31 december 2022

Betaalrekening	19.688,81	Kapitaal	130.146,98
Vermogensrekening	110.458,17		
Totaal activa	130.146,98	Totaal passiva	130.146,98

Kapitaalsvergelijking 2022

Kapitaal 2021	136.637,33
Kapitaal 2022	130.146,98
Afname vermogen	-6.490,35